

Siimusti Lasteaed-Algkooli ainekava põhikoolile

Ainevaldkond: keel ja kirjandus	Õppeaine: kirjandus
Kooliaste: II	
Õppeaine kirjeldus	
Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks.	
Üldpädevused	
Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.	
Läbivad teemad ja nende rakendamine	
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Hoiab ja kaitseb keskkonda.

Teabekeskkond	Tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda.
Väärtused ja kõlblus	Tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi, järgib neid nii koolis kui ka väljaspool kooli. Enesehinnang; hea ja halb; vastutus.
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	On suhtlus- ja koostööaldis, väljendab oma arvamust ning oskab probleemidele lahendusi leida.
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted	Seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel; õpilane grupiliikmena; vahetegemine lubatu ja lubamatu vahel; hinnangu andmine probleemile.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Teabegraafika lugemine, tõlgendamine.
Oma-kultuur ja kultuuriline mitmekesisus	Rahvus-kultuur; erinevate põlvkondade vaheline side.
Kultuuriline identiteet	Väärtustab omakultuuri, kombeid ja traditsioone.
Teadmised, oskused ja hoiakud	
I kooliaste	II kooliaste
Õpilane: 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;	Õpilane: 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;

4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeeid ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noorte kirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.	3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; 4) õpib mitmekülgselt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeeid, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noorte kirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
--	---

Lõiming

Ilukirjandusteoste käsitlemist on võimalik lõimida teiste õppeainetega esmajoones teema- ja probleemipõhiselt. Kirjandus õppeainena lõimub mitmete aladega, nagu folkloor, teater, film, muusika, kujutav kunst. Eesti keele ja kirjanduse õpetamist seob näiteks tekstikeskne lähenemisviis ja keeleliste osaoskuste, nagu kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisoskuste arendamine. Kirjandusõpetust on soovitatav lõimida teksti- ja keeleõpetusega, seda eeskätt poeetika kui kujundliku mõtte ja väljenduse käsitlemisel.

Ajalugu on lõimitud kirjandusõpetusega muistendite, näiteks vägilas- ja ajalooliste muistendite teema kaudu, ent ka ajalooliste jutustuste ja romaanide kaudu, kus tähtis on minevikulise olustiku, sündmuste ja isikute kujutamine. Eesti aja- ja kultuurilugu aitavad kirjandustundides tutvustada kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta koostatavad omaloomingulised tööd (lühiaurimused, teemamapid, slaidiesitlused). Kirjanduslikud

õppekäigud on üldjuhul seotud ka kodulooga: sõites Eestis võib tutvuda kodumaa aja- või kultuurilooliselt tähtsate paikadega.

Inimese- ja ühiskonnaõpetust toetab kirjandus mitmel moel, seda just väärtushoiakute ja kõlblusküsimuste osas. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs aitab kujundada õpilase maailmapilti, mõista ajaloosündmusi, orienteeruda ühiskonnaelus ja inimsuhetes. Kirjandusteoste tuginedes võib arutleda ühiskonnareeglite üle või kirjeldada mõne ajastu ühiskondlik-kultuurilist tausta.

Kirjandusteoste mõistmisele aitavad kaasa loodusõpetuses saadud teadmised, sest paljudest ilu- ja aimekirjandusteostest võib leida looduskeskkonna kujutamist, fauna ja flora kirjeldusi. Sedalaadi tekstide lugemine aitab omakorda kaasa looduse tundmaõppimisele ja väärtustamisele.

Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga toetab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega. Tihedam seos kirjanduse ja muusika vahel ilmneb kindlasti rahvalauludes, kus võrdselt olulised on nii tekst, meloodia kui ka esitus – neile aspektidele tähelepane pöörates väärtustatakse pärimuskultuuri ja keelt. Kirjandus kohtub muusikaga ka laulusõnades: tohutul hulgal on viisistatud ja erinevates stiilides interpreteeritud eesti luuletajate tekste, mille kuulamine kirjandustundides on oluline nii tõlgendusampluaa rikastamise kui ka tunnimeeleolu kujundamise seisukohalt. Teatavat muusikalist tunnetust eeldab mitmete kõlaga seotud keelenähtuste tundmaõppimine, nagu välde, rõhk ja kõnetakt, samuti värsimõõt, alg- ja lõppriim.

Hindamine

Kirjanduse hindamisel pole alati võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kõikides kirjalikes töödes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Klass: 5.

Tundide arv nädalas: 2

Õpitulemused:

Lugemishuvi kujundamine ja lugemisoscuse arendamine

Õpilane:

- Loeb latusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.
- Tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust.

Õppesisu

Õpilane:

- Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoscuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine. Praktiliste lugemisoscuste arendamine (lugemiskiiruse ja sõnade mitmetähenduslikkuse mõistmine). Kujundada õpilastes lugemishuvi ja pak- kuda neile positiivset lugemiselamust. Luua kirjandusteostega kontakt nii, et see aitaks õpilasel teose kaudu iseennast analüüsida ja maailma mõista. Pakkuda õpilastele lugemisel valikuvõimalusi, võimaldada lugeda seda, mida noor inimene ise soovib, kaasata noored raamatuvaliku aruteludesse, viia nad raamatukogusse; Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.
- Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noorte kirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud

	raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.
Teabetekstide käsitlemine Õpilane: - Loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi. - Kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad.	Õpilane: - Õpilane loeb erinevaid trükiseid (nt raamat, ajaleht, ajakiri) ja veebiallikaid (nt mitmesugused andmekogud, Vikipeedia), orienteerub nendes ja leiab sealt vajalikku teavet, sealjuures kirjandusvaldkonnaga seotud infot. Aimekirjanduse hulka kuuluvad ka raamatusoovitused. - Otsib infot kirjaniku või kirjandusteose kohta. Selgitada, et mis tahes teabe kasutamisel tuleb arvestada teatud reeglitega. Avada autoriõiguse tähendust. Oma teksti loomisel võib laenata teiste mõtteid, aga tuleb viidata nende mõtete autorile. Ka pildimaterjali puhul peab viitama selle autorile (nt fotograafile või illustraatorile) ja pildi asukohale veebis.
Proosatekstide käsitlemine Õpilane: - Nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte. - Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist.	Õpilane: - Nimetada (sõnastada) loetud proosateose – kas tervik- või katkendteksti – teema ning arutleda tekstis käsitletud probleemide üle. Tegelaste väärtushoiakute ja omavaheliste konfliktide analüüs, mis on oluline teose kui terviku mõistmisel. - Tegelaste iseloomustamine ja nendevaheliste suhete kirjeldamine,

- Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut. - Koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte. - Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste.	tegelaste omavaheline võrdlemine , neile lugejapoolse hinnangu andmine, järelduste tegemine. Teose pea- ja kõrvaltegelaste määratlemine ning tegelaste ja nendevaheliste suhete muutumine sündmuste käigus. - Proosateose (nt romaani, jutustuse, novelli, jutu) sündmustikku jälgides määratleb õpilane sündmuste toimumise aja ja koha, järjestab loo sündmused (nt ülesehituslikult või ajaliselt), näitab põhjuse ja tagajärje seoseid sündmustiku arengus. Õpilane leiab teosest sobivaid näiteid ja tsitaate, samuti võib ta loetut seostada isikliku kogemuse ja tänapäeva maailmaga. - Loetu kohta koostab eri tüüpi küsimusi, vastab klassikaaslase küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. Kavastab proosateose sündmustikku, tutvub kava liikidega ja koostab teksti kohta kava. Leiab loetud tekstist tsitaate, põnevaid või tundmatuid sõnu ja väljendeid, võõrsõnu, arhaisme, kõne- ja lausekujundeid. - Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
Sõnavaratöö ja kirjandusmõistete käsitlemine	Õpilane:

Õpilane: - Rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta. - Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	- Võõraid sõnu sisaldavate tekstide lugemine koos, sõnade tähenduse selgitamine. Õpilane kirjutab tekstist välja tundmatud sõnad, leiab tähenduse ja kasutab sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomisel. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada. - Teose üle arutledes kasutavad õpilased õigesti kirjanduslikke mõisteid (nt teema, lugu, tegelane, sündmustik).
Suulised tegevused Õpilane: - Osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteostest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd. - Esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust. - Mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esituse. - Jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale. - Jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal.	Õpilane: - Läbimõeldud ja struktureeritud arutelu. Arutelul rühmatöö vormis saab õpilane väljendada oma arvamusi ja seisukohti ning tõestada oma väiteid, tunnustada kaasõpilaste mõtteid, saab neid ümber sõnastada ning reflekteerida omaenda väärtusi ja suhtumisi, võrrelda neid klassikaaslaste omadega ning vajadusel oma seisukohti korrigeerida. Rühmas tegutsemine aitab kujundada ühistunnet ja teha koostööd. - Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. - Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

	- Oma lugude jutustamine. Õpilased jutustavad kordamööda näiteks iga tunni alguses või lõpus ühe jutustaja jaoks olulise loo. Pärast jutustamist põhjendab jutustaja oma valikut või vastab kuulajate küsimustele. Õpilased võivad jutustada lugusid oma pere traditsioonidest, vaba aja tegevustest, suhetest jne ning need lood võivad olla inspireeritud ka tundides käsitletud teemadest ja tekstidest. - Tekstilähedane jutustamine. Aheljutustamine. - Kava põhjal jutustamine. Ümbersõnastamine. Õpilane jutustab loetud või kuuldud loo oma sõnadega lühidalt või pikemalt edasi. Vaatepunkti muutmine. Õpilane jutustab loo ühe tegelase silme läbi klassikaaslasele või rühmas edasi. Loo täiendamine. Oma lugude jutustamine. Visuaalse materjali põhjal jutustamine.
Draamatekstide käsitlemine ja draamaõpetuse võtted Õpilane: - Loeb latusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.	Õpilane: - Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

- Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist. - Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja koha valikut. - Mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele.	- Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.
Rahvaluule žanrite ja tänapäeva pärimuse käsitlemine Õpilane: - Eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.	Õpilane: - Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.
Luuleteksti käsitlemine Õpilane: - Nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust.	Õpilane: - Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.
Kirjandus- ja kultuuriloo käsitlemine Õpilane:	Õpilane: - Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.

- Väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri.	- Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. Kirjandusteose ekraniseering. - Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega. - Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.
Kirjalikud tegevused Õpilane: - Koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte. Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste.	Õpilane: - Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomine paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
	Mõisted: - ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, fraseologism, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, draama, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus, aimekirjandus, kirjeldav, jutustav, arutlev tekst.

Klass: 6.

Tundide arv nädalas: 2

Õpitulemused:

Lugemishuvi kujundamine ja lugemisoskuse arendamine

Õpilane:

- Loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.
- Tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust.

Õppesisu

Õpilane:

- Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine. Arendada praktilisi lugemisoskusi (sh lugemiskiirust ja sõnades mitmetähenduslikkuse mõistmist). Kujundada õpilastes lugemishuvi ja pakkuda neile positiivset lugemiselamust. Luua kirjandusteostega kontakt nii, et see aitaks õpilasel teose kaudu iseennast analüüsida ja maailma mõista. Pakkuda õpilastele lugemisel valikuvõimalusi, võimaldada lugeda seda, mida noor inimene ise soovib, kaasata noored raamatuvaliku aruteludesse, viia nad raamatukogusse; Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.
- Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noorte kirjanduse tervikteost nii eesti kui maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud

	raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.
Teabetekside käsitlemine Õpilane: - Loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi. - Kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad.	Õpilane: - loeb erinevaid trükiseid (nt raamat, ajaleht, ajakiri) ja veebiallikaid (nt mitmesugused andmekogud, Vikipeedia), orienteerub nendes ja leiab sealt vajalikku teavet, sealjuures kirjandusvaldkonnaga seotud infot. Aimekirjanduse hulka kuuluvad ka raamatusoovitused. - Otsib infot kirjaniku või kirjandusteose kohta. Selgitada, et mis tahes teabe kasutamisel tuleb arvestada teatud reeglitega. Avada autoriõiguse tähendust. Oma teksti loomisel võib laenata teiste mõtteid, aga tuleb viidata nende mõtete autorile. Rõhutada ka seda, et pildimaterjali puhul peab viitama selle autorile (nt fotograafile või illustraatorile) ja pildi asukohale veebis.
Proosatekstide käsitlemine Õpilane: - Nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte.	Õpilane: - Nimetada (sõnastada) loetud proosateose – kas tervik- või katkendteksti – teema ning arutleda tekstis käsitletud probleemide üle. Tegelaste väärtushoiakute ja omavaheliste konfliktide analüüs, mis on oluline teose kui terviku mõistmisel.

- Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist. - Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut. - Koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte. - Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste.	- Tegelaste iseloomustamine ja nendevaheliste suhete kirjeldamine, tegelaste omavaheline võrdlemine, neile lugejapoolse hinnangu andmine, järelduste tegemine. Teose pea- ja kõrvaltegelaste määratlemine ning tegelaste ja nendevaheliste suhete muutumine sündmuste käigus. - Proosateose (nt romaani, jutustuse, novelli, jutu) sündmustikku jälgides määratleb õpilane sündmuste toimumise aja ja koha, järjestab loo sündmused (nt ülesehituslikult või ajaliselt), näitab põhjuse ja tagajärje seoseid sündmustiku arengus. Õpilane leiab teosest sobivaid näiteid ja tsitaate, samuti võib ta loetud seostada isikliku kogemuse ja tänapäeva maailmaga. - Loetu kohta koostab eri tüüpi küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. Kavastab proosateose sündmustikku, tutvub kava liikidega ja koostab teksti kohta kas märksõnade või küsimuste vormis kava. Leiab loetud tekstist tsitaate, põnevaid või tundmatuid sõnu ja väljendeid, võõrsõnu, arhaisme, kõne- ja lausekujundeid. - Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
---	--

Sõnavaratöö ja kirjandusmõistete käsitlemine Õpilane: - Rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta. - Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Õpilane: - Koos lugeda võõraid sõnu sisaldavaid tekste, sõnade tähendust selgitada. Koos lugedes viidata väljenditele ja fraseologismidele, mille tähenduse uurimise peale õpilane iseseisvalt lugedes ei tuleks. - Pidada lugemispäevikut, kuhu kirjutada välja kokkulepitud teostest talle tundmatud sõnad välja ja nende tähendus allikate toel selgeks teha. - Õpilane kirjutab tekstist välja tundmatud sõnad, leiab tähenduse ja kasutab sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomisel. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada. - Teose üle arutledes kasutavad õpilased õigesti kirjanduslikke mõisteid (nt teema, lugu, tegelane, sündmustik).
Suulised tegevused Õpilane: - Osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd. - Esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	Õpilane: - Läbimõeldud ja struktureeritud arutelu.. Arutelu aitab märgata isiklikumat seotust teemaga ning selle käigus õpitakse oma seisukohti selgelt sõnastama ja väljendama. Arutelul rühmatöö vormis saab õpilane väljendada oma arvamusi ja seisukohti ning tõestada oma väiteid. Tunnustada kaasõpilaste mõtteid, saab vajadusel neid ümber sõnastada ja selgitusi paluda ning reflekteerida omaenda väärtusi ja suhtumisi, võrrelda neid klassikaaslaste omadega ning

- Mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esituse. - Jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale. - Jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal.	vajadusel oma seisukohti korrigeerida. Rühmas tegutsemine aitab kujundada ühistunnet ja teha koostööd. - Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. - Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine. - Oma lugude jutustamine. Õpilased jutustavad kordamööda näiteks iga tunni alguses või lõpus ühe jutustaja jaoksolulise loo. Pärast jutustamist põhjendab jutustaja oma valikut või vastab kuulajate küsimustele. Õpilased võivad jutustada lugusid oma pere traditsioonidest, vaba aja tegevustest, suhetest jne ning need lood võivad olla inspireeritud ka tundides käsitletud teemadest ja tekstidest. - Tekstilähedane jutustamine. Aheljutustamine. Õpilased jutustavad loetud loo ümber nii, et üks õpilane ütleb ühe lause selle kohta, mis toimub edasi ning iga järgmine õpilane lisab ühe lause, kuni viimane lõpetab loo. - Kava põhjal jutustamine. Õpilane mõtleb välja loo ja paneb selle kavapunktidenä kirja, seejärel jutustab oma loo kava põhjal ümber. Õpilane võib loo jutustada ka
--	--

	kaasõpilase koostatud kavapunktide järgi. Ümbersõnastamine. Õpilane jutustab loetud või kuulnud loo oma sõnadega lühidalt või pikemalt edasi. Õpilane võib oma loo näiteks ümber jutustada ka nii, et selles oleks võimalikult vähe originaalteksti sõnu, aga mõte peaks jääma samaks. Vaatepunkti muutmine. Õpilane jutustab loo ühe (kõrval)tegelase silme läbi klassikaaslasel või rühmas edasi või kehastub kellekski, kes oleks nagu sündmustest ise osa võtnud, rääkides sellest, mida ta teeks, tunneks, räägiks jne. Loo täiendamine. - Oma lugude jutustamine. Visuaalse materjali põhjal jutustamine.
Draamatekstide käsitlemine ja draamaõpetuse võtted Õpilane: - Loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist. - Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist; - Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja koha valikut.	Õpilane: - Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. - Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine. Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused.

	- Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja. - Mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele.
Rahvaluule žanrite ja tänapäeva pärimuse käsitlemine Õpilane: - Eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.	Õpilane: - Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.
Luuleteksti käsitlemine Õpilane: - Nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust.	Õpilane: - Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.
Kirjandus- ja kultuuriloo käsitlemine Õpilane: - väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri.	Õpilane: - Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine. - Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja

	tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. - Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega. - Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.
Kirjalikud tegevused Õpilane: - Koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte. - Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste.	Õpilane: - Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
	Mõisted: - ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, fraseologism, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, draama, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus, aimekirjandus, kirjeldav, jutustav, arutlev tekst.